

дистанціях, обмеженому просторі, високому психологічному навантаженні, ризику помилкового ураження та необхідності узгоджених дій у складі малої групи. За таких умов традиційна вогнева підготовка, зосереджена переважно на статичному ураженні цілей, потребує подальшої змістовної адаптації.

Науковий керівник: Гашенко Сергій Васильович – старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін, підполковник, Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Всєдєнєєв Дмитро Валерійович
*провідний науковий співробітник
науково-дослідного центру дослідження війни, права та соціальних наук
доктор історичних наук, професор, полковник запасу
Національний університет оборони України*

РОЗВИТОК ПОГЛЯДІВ НА ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОГО ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ПРАЦЯХ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Теоретико-методологічний аналіз сутнісних особливостей та інноваційних явищ російсько-української війни спонукав науковців Національного університету оборони України (НУОУ) до осмислення фундаментальних характеристик явища сучасної війни, їх екстраполяції на специфіку бойових дій в Україні. Зокрема, кодифікувалися перспективні особливості війн та воєнних конфліктів, серед яких:

комплексне сполучення військових та невійськових методів боротьби без формального оголошення війни (гібридний характер воювання);

просторова необмеженість війни, яка охоплює всі природні середовища, віртуальний простір, і дозволяє завдавати ураження противнику на всю глибину його території;

підвищення динамічності й швидкоплинності бойових дій;

посилення неконтактного (дистанційного) характеру бойових дій за рахунок активного використання високоточної, «розумної», електромагнітної, нетрадиційної тощо зброї;

участь у війні недержавних (проксі, парамілітарних, іррегулярних) формувань;

зростання значення асиметричних дій та спеціальних (підривних) методів війни

зростання ваги невійськових засобів протиборства, у т.ч. інформаційно-психологічних, інформаційно-кібернетичних;

посилення значення застосування сил спеціальних операцій та невеликих високомобільних підрозділів тощо.

Дослідники, з урахуванням досвіду російсько-української війни, сформулювали певні вирішальні риси військових дій на сухопутному ТВД:

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

скоординоване застосування в об'єднаних операціях механізованих (мотопіхотних), штурмових, танкових, артилерійських частин (підрозділів) при підтримці армійської та фронтової авіації;

збільшення глибини й точності вогневого ураження;

активне використання засобів РЕБ, у т.ч. для придушення технічних засобів розвідки, систем зв'язку противника тощо.

Прогнозувалося, що воєнні дії у майбутніх воєнних конфліктах будуть здійснюватися у багатодоменному операційному середовищі із застосуванням різноманітних систем високотехнологічної зброї. До основних напрямків розвитку новітніх систем, комплексів і зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, автори планової НДР НУОУ віднесли:

штучний інтелект у системи військового призначення, який кардинально змінить ведення бойових дій;

роботизацію та активний розвиток технології автономності. Безпілотні системи стали ефективним інструментом у війні з РФ, роботи та ройові системи у майбутньому, ймовірно, змінять способи ведення операцій (бойових дій);

квантові комунікації, які кардинально вплинуть на підвищення захищеності каналів зв'язку, гарантують збереження інформації та невразливість каналів комунікації;

інноваційні речовини і матеріали, що програмуються – композиційні полімери та самий перспективний напрямок – адитивні матеріали, за допомогою яких можна синтезувати й пошарово нарощувати об'єкти різних форм та призначення;

кіберзброя, з використанням штучного інтелекту та машинного навчання, що дозволить створити нове покоління кіберзброї, здатної самостійно адаптуватися та паралізувати критичну інфраструктуру противника;

нанотехнології, впровадження яких у військову сфері дозволить створювати матеріали для забезпечення скритності й захисту об'єктів, адаптивного маскуванню, а також самовідновлювальні матеріали.

Науковці формулювали перспективні вимоги до зразків озброєння та військової техніки (О і ВТ):

створення нових високоточних засобів ураження та збільшення їх дальності дії;

підвищення вогневої ефективності ударних засобів та бойової потужності боєприпасів;

використання повітряно-космічних систем для вирішення завдань збору та обробки даних дистанційного зондування Землі, управління, навігації і безпосереднього ураження цілей;

підвищення ролі спеціальної техніки, в першу чергу засобів розвідки, радіоелектронної боротьби, зв'язку та автоматизованого управління;

створення роботизованих, автономних та дистанційно керованих зразків і систем озброєння, військової та спеціальної техніки;

розвиток нейрокомп'ютерних технологій та нейронних мереж, які є адаптивними системами для обробки даних, їх інтелектуального аналізу та прогнозування;

розробка та застосування зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, які засновані на нетрадиційних (в тому числі нелетальних) принципах дії;

розробка високоефективних транспортних засобів середнього і великого радіуса дії з метою оперативного маневрування військами (силами);

підвищення захищеності озброєння, військової та спеціальної техніки, об'єктів інфраструктури;

підвищення надійності, оперативності застосування та спрощення експлуатації озброєння, військової та спеціальної техніки, забезпечення сезонного й цілодобового їхнього функціонування.

Відповідно до нових тенденцій ведення збройної боротьби та перспективних напрямків розвитку О і ВТ, пропонувалися теоретичні міркування щодо властивостей основних компонентів Сил оборони України. При цьому *сухопутна компонента* мала б надійно забезпечити:

вирішальну універсальну, стійку міць сил оборони для швидких і тривалих бойових операцій з метою розгрому сухопутних сил противника та оборони сухопутної території держави шляхом виконання широкого спектра завдань у взаємодії з іншими компонентами сил оборони у повітряному, морському, космічному доменах, а також у кібердоміні;

повітряна компонента забезпечуватиме завоювання переваги в повітрі, ізолювання зон (районів) ведення воєнних дій, ураження його резервів, знищення запасів засобів ураження тощо шляхом широкого застосування керованої та самонавідної високоточної зброї, розвідувально-ударних комплексів, безпілотних бойових роботизованих систем озброєння для завдання безперервного вогневого ураження противнику;

морська компонента повинна набути здатності до здійснення державою контролю над морем у міжнародно визнаних межах внутрішніх вод, територіального моря, а також її виключної (морської) економічної зони шляхом проведення об'єднаних заходів з протиповітряної, протиракетної, протикатерної і протичовнової оборони, мінних та протимінних дій, радіоелектронної боротьби, завдання ракетних ударів, ведення вогню артилерії, застосування надводних та підводних безкіпажних комплексів, ведення специфічних дій на поверхні моря, в підводному просторі;

кіберкомпонента матиме за мету надійність та безпеку діяльності систем управління військами та зброєю, установ, організацій і об'єктів сил оборони та сприятиме отриманню переваги над противником в інших доменах операційного середовища.